

Bigarren eraldaketa ekonomiko handia

Inor gutxi ohartu zen arren, Juan Jose Ibarretxek «Euskadiren bigarren eraldaketa ekonomiko handia» agindu zuen, uztailaren 11n lehendakaria hautatzeko Eusko Legebiltzarrean izan zen Osoko Bilkuran. Azaldu zituen 43 orrialdeetan denetarik bazen ere, komunikabideek batez ere gai politikoan berri eman zuten eta hurrengo jaurlaritzaren izarretako bat izan nahi duen zientzia, teknologia eta eraberrikuntzari buruzko egitasmoak ez zuen oihartzunik merezi izan.

Eusko Jaurlaritzaren lehen eraldaketa handia 1980ko hamarkadaren erdialdean hasi zen, lehen autonomi-eskumenen transferentziekin batera euskal industriaren birmoldaketari ekin zitzaionean. Urte haietan eraldatu ziren tradiziozko industria zaharkiturik gehienak, ikerkuntza zein garapena areagotu ziren eta produktu nahiz merkatu berriak bideratu. Kalitatearen aldeko apustua egin zen eta, Michael Porterren ildotik, kluster-sarea indarrean jarri eta «zero akats» gisako zabalkunde-planak suspertu. Bi datu besterik ez eraldaketa hartaz jabetzeko. Batetik, 1986 urtean euskal ikerkuntza BPGren %0,06 zen bitartean, gaur egun %1,2 da, hogeitaz bider gehiago alegia. Bestetik, urte hartan Euskal Autonomia Erkidegoaren errenta Europar Batasunarekin %86 zen eta egun, aldiz, %100etik gora.

Oraingo honetan «bigarren eraldaketa handia» agindu du Ibarretxek eta hiru zutabe nagusi proposatu: a) Informazio Gizartea eraiki; b) Zientzia eta Teknologia egitasmoak areagotu, eta d) Kalitate eta Ezagutzaren Kudeaketa sustatu. Hiru zutabe hauek helburu bakar batez: lau urte barru Euskal Autonomia Erkidegoak Europarekiko konbergentzia teknologikoa lor dezan, BPGren %1,7 alegia.

Hiru zutabe hauek diziplinartekoak direnez gero, Eusko Jaurlaritzak aurrekontu berezi eta bateratu batez

bilduko ditu eta lehendakariaren zuzendaritzapean arituko den Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzaren Euskal Kontseilua sortuko da.

Ezagutzaren Gestioa

Kalitatea, Lehiakortasuna eta Eraberrikuntza moldeko izenburuak laurogeiko hamarkadako lehen industri-eraldaketa-aren lekuko diren bezalaxe, orain indarrean jarri nahi den bigarren eraldaketa-aren adierazgarri dira Informazio Gizartea eta Ezagutzaren Kudeaketa. Egia esan Informazio Gizartea ez da honez gero erabat berria, 1990eko hamarkadaren urte txikietako bibliografian aurkitu daitezkeen formulazioek oraindik ere indarrean jarraitzen baitute neurri handian.

Ezagutzaren Kudeaketa, ordea, berriagoa da, bost urte baino ez baitira joan Euskadiko Ezagutza Klusterra sortu zenetik, Jabier Retegi Industria sailburu zela. 1997 urtean ez ziren 13 enpresa besterik elkartearen bazkide eta, oraindik ere, guztira ez dira lehen-lehen mailako 242 baino.

Ez da erraza Ezagutza zer den zehaztea. Izenburu zaharra da batetik, giza-ezagutza betidanik izan baita, eta erabat nahasia bestetik, zenbat buru hainbat aburutako deitura da-eta. Edonork ulertzeko moduko zehaztapenen bat edo beste Alfonso Vázquez aholkulari ezagunak adierazi du («Cómo evitar la miopía en la Gestión del Conocimiento», *Pero... ¿existe la gestión del conocimiento?*, Angel Arbonías, Madril, 2001, 270 or.), Ezagutza ekonomiaren historian zehar eman diren *input* merke eta garestien arteko flujoetan oinarritzen dela azalduz. Hau da, kapitalismoaren hastapenetan *input*-ik merkeenetakoa eskulana izan zen. Geroztik eta orain dela 25 urte arte, *input*-ik merkeena energia izan genuen eta egungo ziklo ekonomikoan, berriz, ugariena eta merkeena informazioa denez gero, datu-pila horren artean hautatzeko galbahea Ezagutza da. Ondorioz, Informazioa baino gehiago, Ezagutza kudeatzea izango da aurrerantzean enpresen apustua.

Ezagutza neurtu beharra

Ekonomia datuen mundua da. Ekonomian dena omen da neurgarri. Baina, oraindik behintzat, arazoak larriak dira Ezagutza neurtzeari dagokionez. Erronka teorikoa da batetik, nekez onartuko baitugu enpresan neurtu ezinezko gestio-tranarik, baina baita praktikoa ere, neurria baita hainbat adierazkin ekonomikoren artean erreferentzi-baloretik propioenetakoa. Ez da falta, Irizarreneko Koldo Saratxaga kasu, Ezagutzaren Kudeaketa ezin dela kudeatu dioen aditurik, «personaren belarri bien artean dagoena» kudeatzerik ez dagoelakoan, baina lexiko-eztabaida guztien gaintetik eta eguneroko premien azpitik, zer gerta ere edozein gestio-motak emaitzak neurtuko dituen metodo-
ren bat behar du.

Izan ere, egungo enpresa modernoak bere gestioa hobetzeko erabili izaten dituen erreminta guztiak neurtu egin ohi dira: lehiakortasuna zein elkarkidetzaz, teknologi-berrikuntza nahiz nazioarteratzea. Kalitatea bera ere neurtu egin ohi da, aldeztatik erabakitako zenbait parametro konbentzionalak beharbada, baina azkenean mundu mailan erabat onartzen den homologazio-sistemaz. Aldi berean, Ezagutzak ere behar izango du neurkinen bat, aitzindariak eta atzeratuak nolabait alderatzeko, erreferentziak azpimarratzeko, urte batetik besterako urraspidea baloratzeko, emaitzak eta etekinak ezagutzeko.

Neurtzeko lehen urratsak

Bapo, Ezagutza neurtu bai, baina zelan neurtu? Mendebaldeko gizarte aurreratua gai da aspaldixodanik inbertsio materiala (eraikuntza, makinaria, ekipamendua etab.) neurtzeko eta, azken bolada honetan, baita teknologia berriei dagokien inbertsioa zehazteko ere, nahiz eta ez beti erraz jakin ahal izan noiz hasten den teknologia berria benetan berria izaten. Esate baterako, telefono mobila berria da bai, baina telefono finkoa berria ote? Eta telebista? Eta laster jokoza kanpo zaharkiturik geratuko den bideoa?

Ekonomi Lankidetzeta eta Garapenerako Antolakundeak (OCDE) 1999tik aurrera darabiltzan datuen arabera, Ezagutzaren inbertsio-kopurua hiru zifraren batuketa da, hots, hezkuntza publikoaren aurrekontua, I+G gastua eta software inbertsioa. Datu hauei bagagozkie, ELGAko Estatuaren batez besteko Ezagutza-inbertsioa BPGren %8 den bitartean (*Digitalismo. El nuevo horizonte sociocultural*, José B. Terceiro eta Gustavo Matías, Madril, 2001, 223 or.), Euskal Autonomia Erkidegoarena %6 besterik ez da. Eta hori, gure herri honek hezkuntza-sistema ona eta teknologia-sare serioa dituelakoan...

Dena den, datuok ez dira oraindik beti ere erabat homologagarriak eta, gainera, kontuak hobeto egitekotan, hiru zifra horiei ezarri beharko litzaizkieke hezkuntza pribatuaren gastua, helduen formazio iraunkorra, bame-antolamendu inbertsioa eta ateratzear dauden diseinu berrietan eralgitakoa; baina, gezurra dirudien arren, ELGaren baitan ere gutxi batzuk baino ez dira datu horien jakitundiraren Estatuak.

E-konomia ez dago modan

Orain dela zenbait hilabete gutxi arte burtsaren printze berriak ziruditen *puntocom* enpresa asko eta asko pikutara joan dira bat-batean, euforiak gainbehera egin du, ares-tian modan zegoen Ekonomia Berriaren argi gorri guztiak piztu dira eta zorioneko iraultza maldan behera erori da. Zer pasatu da? Ba sareak urteak zeramatzala itxuraz hazten eta hazten baina gauza berberetsuak musutruk eskaintzen, noizbait loratuko zen publizitatearen zain eta honek lekarkeen etorkizunaren itxaropenetan, eta publizitatearen diru-ituniak porrot egin duenean etorkizuna hutsala bihurtu dela.

Hondamendi hau ez da, ordea, ezustean gertatu. Gartner Group deritzon enpresa amerikarrak iazko martxoan jakinarazi zuen e-konomiaren eboluzioa, eta baita arlo honetan batere mamirik gabe ugaltzen ari ziren gehiegizko espektatiben inflazioa salatu ere (zentzu hone-

tan, *Roland Berger View* aldizkariak duela urtebete iragarri zuen e-konomiaren gailurrik gorena 1999-2000 tartean gertatuko zela, eta ordutik 2003ra bitarte sekulako gainbeherakada etorriko zela; ondoren, 2004tik aurrera emeki-emeki gora egingo zuela aurreko hondamendiaren eskarmentuak erakutsiko lukeen esperientziaz baliatuz). Horren urruti joan gabe, gurean ere Luistxo Fernandezek gainbeherakada berberori eta ondotik etorriko zen berpizkundera garaiz iragarri zituen. Gainbeherakada honen arrazoietakoa batzuk sare-zanpokoak dira, behar bezainbateko azpiegiturarik eza eta gizartearen ohitura-aldaketa geldoa kasu, baina baita sare-barukoak ere, negozio txiker eta hasiberrien bane-kudeaketaren eskasiaz gainera, enpresarik gehienek ez baitute asmatu eduki ezberdin eta bereziak burutzerako orduan, eta pegora guztiek antzerako zerbitzu, sail eta topaguneak eskaintzen amaitu dute.

Interneten bigarren olatua

Baina norbaitek uste baldin badu Internetek bere onenak eman dituela eta, beraz, e-konomiarenak egin duela, erabat oker dago. Gogoratu beharko orain dela lau urte tipo «arraro» samarrak baino ez zirela emaila zutenak eta, hain zuzen ere, Hego Euskal Herrian, 1997tik hona, %2,5etik %23ra pasatu dela etxean Internet dutenen hiritarren ehunekoak. Etorkizuna ez da sekula lehengo lepotik joango.

Gainera, ez da horren argia azken urteotako krisialdian e-konomiak horrenbeste galdu duenik. Beharbada, galdu galdu du, bai, B2K (enpresa-kontsumitzaile) esparruan, baina ez, osteraz, B2B (enpresa-enpresa) delakoan. Enpresak ez dira modarik moda erraz mugitzen direneta-koak baina etekinak eragingo dizkieten teknologia eta aukera berriei irekita egon ohi dira, lar presarik gabe baina pausoz pauso.

Interneten bigarren olatua heldu da edota helduko da, berandu baino lehen heldu ere. Besterik iruditu arren, Sareak ez du audientzia handi bila jardun beharrik, horre-

tarako telebista baitago. Sareak aski du audientzia txiki eta fidelak bereganatzearekin. Sarean, elkarren lehia ari diren pegoren arteko distantzia klik bat besterik ez da eta, bezeroak kementsu iraungo badu, behar izango du berak bereziki nahi duen eduki aproposa aurkitu, kalitatezko eduki bakana, nahiz eta ordaindu behar izan. Edo, beste modu batez esanda, ezein enpresak ez dio bezeroari ko-bratu ahal izango beste edozeinek doan eskaintzen dion eduki berbera. Etorkizuna ezberdintasunean zein espezializazioan datza.

Hauteskunde-gaua gero eta azkarrago

Maiatzaren 13ko hauteskunde-gauak inoiz baino gutxiago iraun zuen: iluntzeko zortzietan hauteskontzietako boto-kontaketari ekin ondoren, bederatzietan aurreratu ziren behin-behineko lehen emaitzak ez ziren gau guztian zehar aldatu, bederatzi t'erdietarako botoen %47a ezaguna zen eta gaueko hamaiketarako dena amaituta zegoen. Hauteskunde-gaua gero eta azkarrago gertatzen ari denaz jabetzeko, hona Eusko Legebiltzarrerako azken hiru hauteskundeetako abiada:

Boto-kontaketaren abiada urtez urte

<i>Ordua</i>	<i>2001</i>	<i>1998</i>	<i>1994</i>
22:00	%86,33	%83,44	%55,68
22:30	%99,09	%98,95	%86,25

Hauteskunde-gaueko boto-kontaketa egin ahal izateko Ibermática enpresak Barne Sailarentzako sistema informatiko berezia garatu zuen eta azpiegitura aproposa indarrean jarri. Alegia, 22 zerbitzari, 112 PC, edozenbat inprimagailu, router eta modem eta, besteak beste, 10.000 lanordua behar izan zituzten 170 langile. Botoak kontatu ahala, bilketa osoa zuzenean jarraitzerik izan zuten komunikabide guztiek Lehendakaritzan eta baita Internetez ere, Eusko Jaurlaritzaren webguneaz zein dozenaren bat pegoraren bitartez.

Martxa honetan, boto-kontaktaren abiadak hauteskunde-gauetako errituala aldaraziko du eta, komunikabideek propio prestatu ohi dituzten programa luzeak murrizteaz gainera, hauteskutzak itxi bezain laster iluntzeko zortzietan aditzera eman ohi diren sondeoen baliagarritasuna ere zalantzan jarriko. Errealitate birtualaren bezperetan, akabo gero kontaketa birtualaren garaia!^o